

*Strategisk plan för tandvården
i Region Skåne*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Strategisk plan för tandvården.....	4
2.1 Vision och verksamhetsidé.....	4
2.2 Strategiska utvecklingsområden och inriktningsmål.....	4
2.2.1 Utveckla tandvårdens roll och insats i det hälsoinriktade arbetet	4
2.2.2 Ökat fokus på befolkningens behov och viktiga behovsgrupper i befolkningen	5
2.2.3 Kunskapsstyrning inom tandvården	7
2.2.4 Samverkan med övrig hälso- och sjukvård och andra samhällssektorer.....	7
2.2.5 Ökad patientfokusering – patientfokuserad vård	8
2.2.6 Forskning och utveckling	9
2.2.7 Involvera utförare och externa aktörer i strategisk utveckling & uppföljning	9
2.2.8 Avtalsstyrning och uppföljning	10

1. Inledning

Den strategiska planen för tandvården i Region Skånes är avsedd att vara ett visions- och planeringsdokument för utvecklingen av den skånska tandvården under perioden från år 2014 till och med år 2018.

Med visionen **Livskvalitet i världsklass** är Region Skånes uppdrag att främja hälsa, hållbarhet och tillväxt tillsammans med andra aktörer i Skåne.

Hälso- och sjukvårdsnämndens uppgift i detta, är att finansiera och tillhandahålla en god hälso- och sjukvård och tandvård, som genomsyras av ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv och präglas av ett utbrett servicetänkande och starkt fokus på patientens individuella upplevelse.

Den strategiska planen har fokus på befolkningsspektivet och Regions Skånes ansvar för tandvården samt utgår från Hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för uppdragsstyrning av tandvård och övrig hälso- och sjukvård. Med utgångspunkt i ansvaret för befolkningen identifieras i planen viktiga strategiska utvecklingsområden som ligger i linje med en utvecklad uppdragsstyrning. För dessa utvecklingsområden anges inriktningsmål för vad som ska uppnås under planperioden. Inriktningsmål ska konkretiseras i handlingsplaner och som minst årligen följs upp.

Under 2014 fattas beslut om en regional utvecklingsstrategi för Skåne som kommer att vara vägledande för Region Skånes verksamhet de närmaste åren: Hälso- och sjukvården och tandvården kommer att ha en viktig roll i att lyfta fram och stärka den jämlika hälsan, där befolkningen får rätt vård med kvalitet i rätt tid, oavsett kön, ålder, etnicitet, socioekonomisk bakgrund eller var man bor. För att nå dithän kommer samverkan med andra samhällsaktörer utanför Region Skåne att vara en nödvändighet. Allt detta är viktiga utgångspunkter för den strategiska planen.

En viktig förutsättning för innehållet i planen är att samtliga utvecklingsområden och inriktningsmål bygger på producentneutralitet och omfattar, oberoende av driftsform, samtliga aktörer som arbetar på uppdrag av Region Skåne.

Den strategiska planen utgår även från hälso- och sjukvårdsnämndens långsiktiga och övergripande mål där barn- och ungas hälsa och äldres hälsa är fokusområden av särskild vikt för tandvården.

En närmare beskrivning av bakgrund och utgångspunkter för planen, omvärldsfaktorer och valet av strategiska utvecklingsområden framgår av bilaga ”Underlag för strategisk plan”, bilaga 1.

2. Strategisk plan för tandvården

2.1 Vision och verksamhetsidé

Visionen är en god och jämlik tandhälsa i Skåne.

Med denna vision är verksamhetsidén att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska finansiera och tillhandahålla god och jämlik tandvård, som genomsyras av ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv och präglas av kvalitet, servicetänkande och fokus på patientens individuella upplevelse. En tandvård där patienterna erbjuds en kostnadseffektiv vård efter vars och ens behov.

2.2 Strategiska utvecklingsområden och inriktningsmål

2.2.1 Utveckla tandvårdens roll och insats i det hälsoinriktade arbetet

Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande synsätt ska genomsyra den skånska hälso- och sjukvården och tandvården och vara en självklar del i all vård och behandling i alla möten med patienter. Det innebär att hälso- och sjukvårdens och tandvårdens insatser ska bidra till en bättre hälsa genom till exempel minskad dödlighet och sjuklighet, förbättrad funktionsförmåga, större välbefinnande och högre hälsorelaterad livskvalitet.

Att låta det hälsofrämjande synsättet prägla uppdragsstyrningen av tandvården och härigenom utveckla tandvårdens roll och insats i det hälsoinriktade arbetet är en av de viktigare strategierna för tandvårdens fortsatta utveckling i Skåne.

Tandvården är en viktig kanal för det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet, eftersom en stor andel av befolkningen går till tandvården mer kontinuerligt än vad man besöker sjukvården. Det finns i dag allmänsjukdomar som rapporterats ha direkta kopplingar till oral hälsa. Exempel på detta är diabetes, hjärt-kärlsjukdomar, benskörhet och reumatiska sjukdomar för att nämna några tandvården har en stor kontaktyta mot såväl barn- och ungdomar som vuxna och har goda förutsättningar att genom olika insatser bidra till en bättre hälsa i befolkningen.

Detta förhållande är uppenbart vad gäller tandhälsan specifikt, där förebyggande tandvård direkt kan leda till att det reparativa tandvårdsbehovet minskar. Att identifiera alla som är berättigade till uppsökande tandvård, att arbeta för fler munhälsobedömningar oavsett boendeform och utökad utbildning i munvårdskunskap är andra exempel på viktiga insatser inom detta utvecklingsområde.

Tandvården ska också ha en viktig roll i att i samverkan med övrig hälso- och sjukvård genom olika insatser bidra till bättre hälsa och livskvalitet i ett brett hälsofrämjande arbete.

För att nå full effekt i tandvårdens hälsoinriktade arbete, bör det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande synsättet även omfatta den tandvård som Region Skåne inte har

kostnadsansvar för. Att i övergången från barn- och ungdomstandvård bibehålla den goda munhälsan och att identifiera den äldre patientens särskilda behov, är viktiga gränssnittsfrågor som måste utvecklas i fungerande samverkan med vuxentandvården.

Inriktningsmål:

- Samarbetet mellan barn- och ungdomstandvården och hälso- och sjukvården ska stärkas i syfte att tidigt identifiera ohälsa eller risk för ohälsa hos barn och ungdomar.
- Screening för barnfetma och hälsoinriktade insatser i riskgrupper, som t.ex. insatser mot tobaksbruk, benskörhet och hjärt-kärlsjukdomar, ska utvecklas i samverkan med övrig hälso- och sjukvård.
- Tandhälsan ska utvecklas enligt WHO:s tandhälsomål för Europa innebärande att:
 - År 2020 ska minst 80 procent av alla 6-åringar vara kariesfria
 - År 2020 ska det genomsnittliga antalet kariesskadade tänder bland 12-åringar inte överstiga 1,5
 - År 2015 ska det genomsnittliga antalet kariesskadade tänder, bland den tredjedel av 12-åringar med den sämsta tandhälsan, understiga 3 kariesskadade tänder
- Samverkan med övrig hälso- och sjukvård ska utvecklas i syfte att uppmärksamma livsstilsfrågor och identifiera riskpatienter.
- Arbetet med riktade tandhälsoinsatser, ofta i samverkan med andra aktörer som ex. kommun, primärvård och föreningsliv, i områden med sämre tandhälsa än genomsnittet eller i socioekonomiskt utsatta områden ska fortsätta att utvecklas. Samverkan med skola och elevhälsa ska prioriteras.
- Tandvårdens ersättningsmodeller ska utvecklas som stöd och incitament för det hälsoinriktade arbetet. Ohälsa och socioekonomiska villkor ska beaktas i detta.
- Samverkansformer med vuxentandvården ska utvecklas för att verka för ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande synsätt i all tandvård, oavsett kostnadsansvar.

2.2.2 Ökat fokus på befolkningens behov och viktiga behovsgrupper i befolkningen

Befolkningsansvaret och huvudmannens ansvar för tandvården till de skånska medborgarna utgår ifrån Hälso- och sjukvårdsnämnden som uppdragsgivare. Detta ställer krav på god kunskap om befolkningens behov och om effektiviteten i olika insatsalternativ.

Munhälsan är generellt god men inte jämlikt fördelad i befolkningen, vilket även gör att behovet av tandvård och prevention är ojämnt fördelat i Skåne. Inte minst socioekonomiska faktorer har stor betydelse för hur tandhälsan fördelar sig bland medborgarna. Vi blir allt friskare om man ser till helheten, men med stora skillnader mellan olika kommuner och kommundelar. De redan stora socioekonomiska skillnaderna ökar vad gäller utbildning, trygghet, socialt deltagande, tillit till samhället mm.

I Socialstyrelsens rapport ”Sociala skillnader i tandhälsa bland barn och unga, 2013:” beskrivs flera sådana tydliga samband:

- Det finns ett klart samband mellan barns och föräldrars tandhälsa. Karies är 1,5–2 gånger vanligare bland barn och unga till föräldrar som själva har dålig tandhälsa.
- Föräldrarnas sociala förhållanden har betydelse för barn och unga både när det gäller att komma (eller inte komma) till tandvården och när det gäller att få karies.

- De starkaste riskfaktorerna bland barn och unga för att få karies är att ha invandrade föräldrar från länder utanför Norden och Västeuropa, att familjen får ekonomiskt bistånd, att föräldrarna har högst grundskoleutbildning, att föräldrarna är unga och själva har dålig tandhälsa.
- De förhållanden som ökar risken för att barn inte kommer till tandvården är att de har en ensamstående förälder, en ung förälder, om familjen får ekonomiskt bistånd eller om föräldrarna har låg utbildning. Barn till unga föräldrar som själva inte kommer till tandvården löper mer än 4 gånger högre risk att utebli från tandvårdsbesök, jämfört med barn till äldre föräldrar som själva kommer till tandvården.

En viktig förutsättning enligt tandvårdslagen är att barn- och ungdomstandvården ska vara avgiftsfri.

Den äldsta befolkningen utgör en annan grupp med särskilda behov. Nästan varannan pensionär upplever sig ha problem med mun och tänder och vara i behov av stöd i form av rådgivning eller behandling. Den äldre befolkningen ökar och andelen med fler kvarvarande tänder och fyllningar ökar för denna grupp. Protetiska ersättningar ökar också för denna grupp. Att bibehålla en god tandhälsa för den äldsta befolkningen ställer särskilda krav på insatser från tandvårdens sida.

Att arbeta för att öka kunskapen om befolkningens och olika behovsgruppers behov av tandvårdsinsatser och låta detta vara styrande för Region Skånes uppdragsstyrning av tandvårdsutbudet är en bärande strategi för framtiden. Ambitionen i detta är att prioriteringar och utformning av uppdrag ska kunna ske utifrån största möjliga hälso nytta för befolkningen.

Frågan om jämlik vård kommer allt mer i fokus och är en av de grundläggande utgångspunkterna för uppdragsstyrningen av tandvård och övrig hälso- och sjukvård. Att utjämna skillnaderna i hälsa är ett övergripande mål i detta sammanhang.

Planeringsansvaret för tandvården innebär även ett ansvar för att säkerställa den geografiska tillgängligheten till tandvård för medborgarna.

Inriktningsmål:

- Ökad kunskap om befolkningens behov och olika behovsgrupper – Behovsanalys.
- Jämlik tandvård – utjämna skillnaderna i hälsa och tandhälsa.
- Alla barn och ungdomar ska komma till tandvården på regelbundna besök.
- Behåll den generellt goda tandhälsan samtidigt som barn och ungdomar med sämre tandhälsa får riktade insatser.
- Områden med sämre tandhälsa ska erhålla särskilt riktade insatser.
- Riktade insatser i områden med stor andel socioekonomiskt utsatta eller till grupper med särskilda behov.
- Berättigade ska erbjudas/erhålla munhälsobedömning och tandvårdsrådgivning oavsett boendeform.
- Berörd omvårdnadspersonal ska erbjudas utbildning i munhälsovård.

2.2.3 Kunskapsstyrning inom tandvården

God Tandvård innebär att tandvården ska vara kunskapsbaserad och ändamålsenlig, säker, patientfokuserad, effektiv, jämlik och ges i rimlig tid. Ett viktigt utvecklingsområde i den fortsatta uppdragsstyrningen av Region Skånes tandvård är kunskapsstyrningen inom tandvården. Nationellt tas flera initiativ på detta område. Nationella riktlinjer, Indikatorer för God Tandvård, SBU:s kunskapsrapporter samt utvecklingen av nationella Kvalitetsregister är sådana initiativ som alla är mycket viktiga i arbetet för en kunskapsbaserad tandvård.

Att arbeta för en kunskapsbaserad tandvård innebär en tydligare fokusering på odontologisk kvalitet och kan bidra till att förbättra vårdens kvalitet, resultat och hälso nytta. Att stödja, följa och implementera nationella och regionala initiativ på detta område är ett mycket viktigt inslag i en framgångsrik fortsatt behovsstyrning av tandvården.

Inriktningsmål:

- Region Skånes uppdrag till tandvården ska stödja implementering av evidensbaserad kunskap i det kliniska arbetet.
- Alla utförare som arbetar på uppdrag av Region Skåne ska vara anslutna till och registrera i relevanta kvalitetsregister.
- Kvalitets- och resultatuppföljning ska utvecklas baserad på nationella kvalitetsindikatorer för God Tandvård.
- Resultat från kvalitetsregister ska användas som underlag för verksamhetsutveckling, analys, jämförelser och utvärdering samt för utveckling av uppdragsstyrningen.
- Region Skåne ska verka för nationella riktlinjer/evidensbaserad behandling för barn- och ungdomstandvård samt äldretandvård.
- Antibiotikaförskrivning i den skånska tandvården ska vara evidensbaserad och ändamålsenlig.
- Medverka till att nationellt och regionalt identifierade kunskapsluckor i tandvården blir föremål för extra insatser.

2.2.4 Samverkan med övrig hälso- och sjukvård och andra samhällssektorer

Utvecklad samverkan med den övriga hälso- och sjukvården och med andra samhällssektorer är en avgörande strategi för att målet att nå utsatta och särskilt behövande samhällsgrupper och målen för det hälsoinriktade arbetet ska kunna uppnås. Förutom samverkan med övrig hälso- och sjukvård är samverkan med kommunsektorn och idéburen sektor av särskild betydelse.

Som en del i Region Skånes övergripande planeringsansvar för tandvården bör det etableras regional samverkan med andra aktörer som t.ex Försäkringskassan runt den del av tandvården som inte omfattas av Region Skånes finansieringsansvar. Även samarbete med andra myndigheter kan vara aktuellt.

Inriktningsmål:

- Skapa arenor för samverkan med kommuner och andra samverkansparter
- Inom den uppsökande verksamheten ska en arena skapas för att utveckla samverkan mellan Region Skåne, kommunerna och leverantörerna för att skapa en gemensam process och tydliggöra ansvarsfördelningen
- Ökad kunskap inom hälso- och sjukvården om förutsättningarna för att berättigade patienter ska få ta del av tandvård till hälso- och sjukvårdens avgiftssystem
- Samverkan med idéburen sektor ska etableras på flera orter i Skåne
- Samverkan med övrig hälso- och sjukvård utvecklas med det gemensamma syftet att nå målen för det hälsoinriktade arbetet
- Policier och riktlinjer för ”Barn som far illa” ska implementeras fullt ut i barn- och ungdomsvården
- Initiera ett regionalt samarbete med Försäkringskassan kring tandvårdsfrågor

2.2.5 Ökad patientfokusering – patientfokuserad vård

Patientfokuserad vård innebär att vården ges med respekt och lyhördhet för individens specifika behov, förväntningar och värderingar, och att dessa vägs in i de kliniska besluten. Viktiga dimensioner av detta är samordnad och integrerad vård, information, kommunikation och utbildning, fysiskt stöd, känslomässigt stöd samt engagemang från familj och vänner.

Den enskilde patienten ska uppleva att vården är sammanhållen och lättförståelig samt känna sig delaktig i och ha tillit till de beslut som tas. Bemötande, information, kommunikation och service ska ges utifrån människors lika värde, individuella förutsättningar och behov.

Att arbeta för ökad patientfokusering i Region Skånes tandvård innebär konkret att vidta åtgärder för förbättrad information, utvecklade e-tjänster, flexibilitet i tillgängligheten samt att på ett bättre och mer systematiskt sätt fånga patienternas erfarenheter, upplevelser och synpunkter på vården. Såväl patientupplevd kvalitet som patientupplevd nytta är viktiga parametrar i detta sammanhang.

Ökad patientfokusering som strategiskt utvecklingsområde syftar till att stärka möjligheterna för medborgarna att medverka i den egna vården och att stödja varje individs engagemang för den egna hälsan

Inriktningsmål:

- Samtliga enheter/mottagningar som arbetar på uppdrag av Region Skåne ska erbjuda samtliga tillämpliga kontaktmöjligheter som e-tjänster via Mina vårdkontakter
- Patienternas erfarenheter och upplevelser ska fångas upp genom patientenkäter inom de verksamhetsområden som finansieras av Region Skåne.
- Resultat från patientenkäter och kvalitetsdata ska göras enkelt tillgängliga för medborgarna
- Information till medborgaren om Region Skånes tandvårdstjänster ska vara lättillgänglig, målgruppsanpassad och enkel att förstå

- Den fysiska tillgängligheten ska säkerställas i alla verksamheter som arbetar på uppdrag av Region Skåne
- Metoder för uppföljning av patientupplevd nytta ska utvecklas
- Möjliggöra publicering av Öppna jämförelser på www.1177.se

2.2.6 Forskning och utveckling

Den odontologiska forskningen har som mål att lösa ohälsoproblem och identifiera faktorer som leder till ökad hälsa och förbättrad patientsäkerhet. Den regionala forskningsplanen för tandvård är gemensam för Region Skåne, Folk tandvården Skåne, Privattandläkarna Skåne, Odontologiska fakulteten Malmö högskola och Högskolan Kristianstad. Visionen är en odontologisk forskning av hög nationell och internationell kvalitet som är till nytta för medborgarna, tandvården och Skånes utveckling. Att stödja forskning och utveckling på tandvårdsområdet i enlighet med den befintliga handlingsplanen är ytterligare ett strategiskt utvecklingsområde.

Inriktningsmål

- En plattform för forskningssamverkan ska skapas för att stödja och säkerställa samverkan mellan tandvårdens företrädare, högskolor och universitet
- Skapa struktur för spridning av forskningsresultat och stimulera till att de används hos vårdgivarna
- Stimulera deltagande i och användande av data från nationella kvalitetsregister för analys, jämförelser och utvärdering
- Stimulera deltagande i kommande Öppna jämförelser inom tandvården

2.2.7 Involvera utförare och externa aktörer i strategisk utveckling & uppföljning

En konstruktiv och öppen dialog med regionens utförare och professionens företrädare inom tandvårdens olika verksamhetsområden, liksom med högskola och fakultet, är nödvändig för att åstadkomma faktabaserade och förankrade underlag för beslut om hur befolkningens tandvårdsbehov tillgodoses med så goda resultat och så hög effektivitet som möjligt. Även slutsatser och vägval utifrån resultat av strategiskt inriktad uppföljning måste vara baserad på analys och utvärdering i samverkan med professionen.

Att finna former för att på detta sätt involvera utförare och andra externa aktörer i arbetet med strategisk utveckling blir därför ett viktigt utvecklingsområde.

Inriktningsmål:

- Dialogmöte med vårdgivare och andra intressenter, inom allmän barn- och ungdomsvård, specialiserad barn- och ungdomsvård samt för Nödvändig tandvård-(N-tandvård), Tandvårds som led i sjukdomsbehandling under begränsad tid (S-tandvård)och Tandvård till dem med stora behov av tandvård på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning (F-tandvård), ska genomföras minst årligen.
- Former för tematiska dialogmöten med professionen ska utvecklas som stöd för en ökad kunskapsstyrning av tandvården i Skåne.
- Samverkan med utförare, utbildningsinstitutioner, fakultet och högskola utvecklas i syfte att bidra till kompetensförsörjningen inom tandvården.

2.2.8 Avtalsstyrning och uppföljning

Med en allt mer heterogen producentstruktur där tandvården utförs av en mångfald av producenter, såväl i privat som i offentlig regi, ökar kravet på en skarp och affärsmässig avtalsstyrning av den verksamhet som Region Skåne finansierar. Kravet på producentneutralitet är en grundläggande förutsättning för uppdragsstyrningen av tandvård och för uppdragsgivarens avtal med de olika aktörerna på den skånska tandvårdsmarknaden.

En välutvecklad uppföljning är nödvändig för att kunna säkerställa en hälso- och sjukvård och tandvård som motsvarar befolkningens behov och som uppfyller krav på kvalitet. Med en ständigt ökande informationsmängd och en allt mer heterogen producentstruktur ökar behovet av systematik, transparens och analys för att uppföljningsresultat ska kunna användas som underlag för beslutsfattande på olika nivåer.

Inriktningsmål:

- All avtalsstyrning ska vara professionell, affärsmässig och producentneutral.
- Systematisk fortlöpande avtalsuppföljning ska säkerställas i enlighet med Region Skånes principer för uppföljning.
- Utveckling av metoder för uppföljning av kvalitet, resultat och effektivitet ur ett befolkningsperspektiv ska prioriteras.
- Ersättningsmodeller som fokuserar på kvalitet och resultat ska utvecklas.
- Tillgången till funktionella och effektiva stödsystem för avtalsstyrning och uppföljning ska säkerställas.
- IT-stöd för kommunikation med och stöd till utförare/producenter ska säkerställas.

Bilaga:

Bilaga 1. Underlag för strategisk plan